

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kérletek nem adatkak vissza.

KÖZÉRDEK

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félre 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.
Nyilttér sora 15 kr.

Id. Gáspár János

1816—1892.

A vármegyei házon, városi házon, kollégiumon, kaszinókon gyász lobogókat lengetett a szellő. Fekete színök éles ellentétet képezett a márciusi hó ragyogó fehérségével, — a közgyászt jelezve. A vármegye s a városház üléstermében, a kaszinóban örökre megürült egy hely, s az egykori professor, ki oly édes ragaszkodással viseltetett az Alma mater iránt, mely őt felnevelte, — oda fenn, a nagy alapító fejedelem körében nézheti annak a küzdelemnek folyását, melyben ő legnemesebben, a legönzettelenebbül védte a multaknagyt hagyományait. Vasárnap, f. hó 6-án délelőtt, midőn a hitek a templomokhoz az Istenhez fordulának imáikkal, elpihent örökre id. Gáspár János kir. tanácsos. Alóféhervármegyei nagyérdemű tanfelügyelője, közoktatásügyünk lelkes, fáradhatlan bajnoka és előharcosa. Őt illette a gyász, melyet felvett városunk, mely beült a szívekbe mindenütt, a hol ismerték és becsülték, szeretni tanulták. És ki ne ismerte volna őt, a hazában, aki mindenütt ott volt, ahol tenni és áldozni kellett a magyar közművelődésért; ahol munkálni lehetett a népoktatásügy fejlesztéséért; ahol szó volt a tanítói karnak emeléséről. Szóval, tollal, komoly munkával áldozott ő hivatásának s a sors megengedte érne, hogy eszméinek, törekvéseinek nagyobb részét részint valósulva, részint a létesítésre előkészítve láthatta.

Nagymérvű elfoglaltsága mellett azonban nem volt vármegyéinknek s N.-Enyed városnak oly közügye, mely nem érdekeltte volna, Nálánál pon-

tosabban senki sem látogatta a közgyűléseket, a bizottsági tanácskozásokat, úgy hogy az ő élete teljesen egybeforrta vármegyénk és városunk közéletével és ellehet mondani, hogy évtizedeken át egyedül ő volt az, aki az egyházi, politikai és társadalmi élet minden fontos mozzanatában a közbizalom folytán tevékeny részt vett mindaddig, amíg a szomorú sors véget vetett közhasznú munkásságának. Igazán nemes szíve telve volt a negyvenes évek hallhatatlan férfainak idealismusával, mely mindég jót akart, — mely a békét szeretve, mindég az ellentétek kiegyenlítését ohajította s csak akkor ment harcba, ha a körülmények folytán kényszerítve lett a küzdelemre, melyben higgadt, mérsékelt és tárgyilagos maradt, úgy hogy lehetnek ellenfelei, de nem ellenségei.

Most már ellenfelei sincsenek. A koszoruk halmaza, mely körülvevő koporsóját, nem a divatos részvét hideg kifejezése volt. Igaz szívből jövő könyvesepék ragyogtak azokon a virágokon, leveleken, fájdalomunknak, részvétünknek őszinte jeléül a jeles férfi iránt, kinek szeretetét, jószágát oly sokan és oly sokszor tapasztalhatták.

Tapasztaltam e szeretetet én is, mint tanítványa, s később a közelet viszontagságai közepette. Hálámát, kegyeletemet amaz halálához és kegyeletéhez fűzöm. Kiknek szívébe, ameddig élnek, megmarad e jó, nemeslelkű férfi emléke.

Török Bertalan.

Id. Gáspár János élete.

Az önéleírás, küzdelmek között fejlődött férfiak egyik kiváló példányképe Torockó Szt. Györgyön 1816. okt. 27-én született. Édes atyja András az ottani kis ref. egyházközség tanítója, édes anyja Demé Klára volt. Elemi

tanulását részint édes atyja, részint az unitáriusok iskolájában végezte, 1827-ben pedig Nagyenyedre került, hol 1835-ben elvégezve a gymnasialis osztályokat, mint togatus diák tanítványokat kapott s így került néhai Zeyk Dániel kormányzó tanácsos házához, hol Erdély jeles férfisaival ismerkedett meg, mely körülmény nagy befolyással volt az ifjú fogékony lelkére. A theologia és jogi szak terén folytatott tanulmányai közben korán felébredt benne az írói hajlandóság is, melynek a most is érdeklő olvasható sok pályamunkán kívül már az általa szerkesztett „Reg“ című ifjúsági kézirati lapban s a részben szintén általa alapított „Önképző“ körben is jelét adta. Az akkori közéleti viszonyok jellemzésül szolgál azon körülmény, hogy ezen ártatlan önképző kör ellen, külső sugalmazásra, szemtelen feladatok történvén, társaival együtt vizsgálat alá vétetett s 30 napig volt iskolai fogságban politikai színvető vádak miatt. 1841-ben a berlini egyetemre ment, hol széles körű tudományos ismereteket szerzett s egyszersmind a nagy pedagógus Diesterweg vezetése alatt tanító képző intézetet s a gyakorló iskolákat látogatta, mi nagy hatással volt a tanügyi iránt kiválóan érdeklődő szellemére. Egyetemi időzése alatt egyik tényező volt a „berlini magyarok emlékkönyve“ s a kir. egyetemi könyvtárban most is látható magyar könyvtár alapítása körül. A szünidők alatt Németország, Holland, Belgium nevezetesebb részeit és Loudont látogatta meg. 1844-ben kezdette meg nevelői működését Zeyk József mellett, s ezen működése közben irodalmi téren is folytatta működését, megírva Peralozzi életét és ismertetve nevelés és oktatás elveit. Jegyzője volt a „kolozsvári nevelői körnek“, melynek naplóját a Brassai-féle „Vasárnapi Ujság“ közölte. — 1846. és 1847-ben a Berde Áron és Takács János által szerkesztett „Természetbarát“ folyóiratnak dolgozó társa volt. A forradalom lezajlása után 1850-ben tért vissza a Zeyk családdal Kolozsvárra, hol előbb egy magánjellegű tanodát nyitott társaival, később pedig az ev. ref. gymnasiumban lett tanár, majd a theologiai tanfolyamon a nevelés és oktatástan tanára s a tanítóképezde igazgatója lett. 1856-ban növendékével ismét nagyobb utazást tett és 1858-ban a tanítóképezdével Nagyenyedre költözött. Ez időtől fogva a tanügyön kívül élénk részvételt kísért a rombadőlt város

TÁRCZA.

id. Gáspár János életéből.

Közéletünknek egyik legjellemzőbb tünete az örökös bizottságküdés. Ha fontos dolgot alaposan akarnak előkészíteni: bizottságot neveznek ki; ha jelentéktelen kérdéseket elodáznai akarnak: bizottsághoz utasítják. Vannak bizottságok, melyekbe mindenki ohajt bejutni; vannak mások, melyektől mindenki szeret megszökni. És vannak emberek, kiknek végzetik az, hogy mindenféle, kicsiny és nagy, kellemes és kellemetlen, fontos és jelentéktelen bizottságoknak állandó tagjai legyenek.

Ilyen végzete volt az öreg Gáspárnak is. Kezdve az országos tan- és nevelésügyi, az egyházi, megyei, városi, nagyérdemű bizottságokon le a szavazatszedő vagy főispán meghívó bizottságokig. A nagy fontosságú bizottságokba bevászták, mert szükség volt az ő bölcs tapasztalatára, alapos tanulmányaira, éles és higgadt ítélő képességére; a kényes természetekbe beajánlotta az ő szelid kedélye, az ellenfél iránt is méltányos, szerető jelleme; az unalmas és kellemetlen megbízásokat az ő vállára rakták, mert tudták, hogy az ő kötelességérzete soha semmiféle munka előtt meg nem hátrált.

Igengyakran vette igénybe az ő munkásságát az „Erdélyi ref. egyházkerület is. A legújabb időkig alig volt vagy egy nagyobb hivatású bizottság, melynek részvevő tagja ne lett volna, mégpedig a régi jó idők elavult szokása szerint mind a napi díj és utiköltség nélkül.

Tagja volt azon nagy bizottságnak, mely 1861-ben az erdélyi ref. egyház egész tanügyét reformálta, az elemi oktatáson elkezdve a felső, akadémiai tanfolyamokig; s „Szer-

vezeti javaslat“, mely az ő tollából került ki mindvégig a ref. egyház hajdani tanügyi önállósága és dicsősége ékesen szóló hirdetője maradt.

Mindvégig tagja volt az „Egyetemes tanügyi bizottság“-nak, úgy régebb, mint újabb szervezetében. Ezen bizottság az öt ref. egyházkerület legkiválóbb férfiainól alakult. Enyedről tagja volt még régebb Székely Ferencz, újabban Nagy Lajos. Sokat gyűlésezett, legtöbbször Budapesten, sokat tervezett, de aránylag kevés eredménnyel. Hiányzott belőle az egység, még inkább hiányzott a végrehajó hatalom, újabb időkben pedig az önállóság. A legtöbbször egyszerűen kopizálta, némi apró-cseprő változtatással, az állami gyárakban készült tervezeteket, ezek pedig mind halomra gyűjtve sem érnek fel a Gáspár által szerkesztett „Szervezeti javaslat“.

Tagja volt azon bizottságnak is, mely a hetvenes évek elején a papválasztási törvényeket reformálta, továbbá azon bizottságnak, mely az erdélyi ref. népiskolák szervezetét és tantervét kidolgozta s munkálatait egy meglehetősen fokes kötetben adta ki, mely magában egy kis népiskolai didaktika.

Tagja volt azon nevezetes tizenötös bizottságnak, mely tizenhét év előtt az enyedi theol. akadémia Kolozsvárra költöztetése ügyében küldetett volt ki, valamint a tíz év előtti egyetemes zsinatnak. Azóta volt még három év előtt, egy hasonló bizottság 21 tagból és most foly a második zsinat; de már ezeknek nem volt tagja. Úgy látszik, hogy első ízben rosszul viselte magát, s most jobbnak látták engedelmesebb tagokat küldeni ki.

A tizenötös bizottságnak nemcsak tagja, de egyszersmind jegyzője is volt. Mindenesetre kissé szokatlan dolog,

hogy egy hatvan éves emberre bizzák a meglehetősen terhes bizottsági jegyzőséget. De ezen jegyzőség nemcsak terhes, hanem mindenképpen felettébb kényes is volt. Két, egészen ellentétes és egy-egy kis könyvet képező javaslat állott egymással szemben, a Szász Demokosé és a Kovács Ödöné. A bizottság több gyűlésen és több napon át folytatta tárgyalásait. Ezen tárgyalásokról készített Gáspár, kit különben hosszadalmassággal szoktak vádolni, egy rövid kis jegyzőkönyvet. És éppen ezen jegyzőkönyven dőlt el az egész nagy vita. Idősebb olvasóink emlékezhetnek, hogy az 1876-ban itt Enyeden tartott közgyűlésen éppen a felett folyt a hosszú és érdekes vita, hogy felvétessék-e tárgyalásra a bizottság jegyzőkönyve, miután a titkár véletlenül Kolozsvárt felejtette? Két napi vita után 6 szavazattöbbséggel elhatározott, hogy a Kolozsvárt felejtett jegyzőkönyvet el kell hozatni. Másnap a jegyzőkönyv itt volt; felolvastatt, és egyhangulag elfogadtatt! Úgy volt megcsinálva, hogy még az ellenfél sem tudott ellene szólni! Tizenkét évvel később a huszonegyes bizottság jegyzőkönyvét dr. Szász Béla szerkesztette, és azt a közgyűlés csaknem egyhangulag (öt tag kivételével) elvetette. Úgy volt csinálva, hogy még saját pártjának sem tetszett. Mennyivel okosabb lett volna ezt is az öreg Gáspárra bízni!

Tudva van, hogy ő általában a közvetítések embere volt. De egyben nem alkudott soha. Akkor, mikor az enyedi főiskolát, ennek alapjait, lételet, órságát támadták meg: akkor Gáspár mindig és egész erővel az elsősközött küzdött, ha bár olyanokkal kellett szemben állania, kikhez máskülönbösen szorosabb kötelékek fűzték. Ezen főiskolának hívebb fia nem volt soha!

ÖRÖK BERTALAN.
JÁNOS.

SEK

Faulardokat
krig (mintegy 450
nyokra, vagy egész
ér-es vámentesen
selyemgyára
k. Svájca címzett
(6)

gyenyeden, ked-
továbbá egy
s gyümölcsös.
hivatal.

ye Alispánjától.

ny.

vő közüti vas-
végett a folyó
verésen az elért
szó és írásbeli
e. 10 órára,
og megtartatni,
kinthetők. Ki-
100 frt. A hid
épitve.
hó 1-én.

ó János,

ácsos, alispán.

KARÓ

zszám alatt.

V. G.

10—52

es forrásokból
olvasmányok
illetnek első
zól, Barmely
lmű lap egy-
s naga szép-
róinktól, di-
llhatna

bizh tóság, ko-
gyetelés"-nek,
eu független
országgyűlést
abban nyil-

özönés, az
sitásainak bő-
tudja már,
hetellenné vált,
Egyetértés" a

ül vegre csak
egy és a Me-
gyoisan és

az „Egyet-

ám.

fejlődését s e mellett boldog családi élete is elfoglalta, miután 1857. év végén vette nőül a művelt szellemű Bogdán Juliánát.

Mint tanár rendkívül lelkiismeretesen végezte feladatát. Ha nem is volt oly éiragadó, lelkesítő előadása, mint kiváló tanártársának Mihályi Károlynak, de a tananyag jó kiválasztása s az adatok bősége a tanulni vágyóknak előnyére szolgált, másfelől pedig megkívánva a szorgalmas tanulást — aligha volt valaki tanítványai közül, akit megbuktatott volna. A Bethlen főtanoda sokat köszönt Gáspár buzgalmanak s éppen midőn már a legszébb virágzásban volt, midőn a tanulók száma túlhaladta az ezertet, kapta Gáspár b. Eötvös József közoktatásügyi miniszter felhívását, 1869-ben a közoktatásügyi szervezése alkalmából a kezi könyvek kidolgozása ügyében kiküldött bizottságban való részvételre, reá bízva egyszermind a népszerű olvasókönyvek szerkesztését is, a kir. tanfelügyelői inézmény életbeléptetésével pedig Alsófehér és Küküllő vármegyék tanfelügyelőjévé nevezte ki.

Mint tanfelügyelőre rendkívül súlyos feladat hárult: rendezni, teremteni kellett iskolákat, tanítói kart, meg kellett nyerni az egyházi hatóságokat, bizalmat szerezni a nemzetiségéknél, s ellehet mondani: hogy fényesen oldotta meg e nehéz feladatot. A balázsfalvi érseki laknak ép oly szívesen látott vendége volt, mint bármely kis magyar falusi iskolának, mert mindenütt jót akart, mindenütt tudott tenni, segíteni, buzdítani, bizalmat gerjeszteni s a legszegényebb daszkelnak is szívén hordta méltányos érdekeit. A legláthatatlanabban járta be a vármegye összes iskoláit, melyekről a legkisebb részletig kiterjedő jelentésekben számolt be. Ő volt a legbuzgóbb tagja a közigazgatási bizottságnak, a megyei és városi közgyűlésnek, főgondnoka a n.-enyedi ev. ref. egyháznak s nem volt egylet. társulat, melynek tagja nelett volna. Még a február 10-én tartott közigazgatási bizottságban is részt vett, a távollévő dr. Havas Gyulát helyettesítve, ki f. évi január havától kezdve utódja lett a nyugalomba vonult 76 éves éppen nem agg férfinak, kinek irodalmi munkásságától még sokat várhattunk. Az országjárta méltán híres Gáspár Olvasó könyvátolgozása, életrajza, mely korunk közoktatás ügyének fejlődésére, Arany Jánossal Tompa Mihállyal való barátságára érdekes világot vetett volna stb. nagyszámú, pontos jegyzetei segítségével a legérdekesebb munkák egyike lett volna. Sietett rendezni a tanfelügyelői levéltárt, hogy átadhassa utódának, miközben febr. 13-án gyomorbántalom miatt rosszul lett, azonban hivatalos érdekei ügyekről, szegény tanítók nyugdíjazási kérvényeiről nem feledkezett meg. A mult héten tüdőgyulladás fejlődött, melyet az elgyengült test nem bírt legyőzni, orvosai minden fáradozása, derék gyermekeinek minden ápolása mellett sem. „Szerecsenek egymást” mondta midőn egyszer pár pillanatra magához tért s azután csendesen elpihent.

Áldott legyen emléke.

A sokat vesztett család és az ev. ref. egyház következő gyászjelentőket adtak ki:

„Ifj. Gáspár János alsófehérmegyei első aljegyző; Katalin, özvegy Lóte Lajosné és gyermekei: Vilma, Piroška, Melinda, Pál, Lajos és Zoltán; Piroška és férje Adler Sándor ny. m. kir. honvédeztárs és gyermekei: Piroška és Tibor, Jolán és férje dr. Farnos Dezső tanár és gyermekei: Dezső, Lili és János, mint gyermekek és unokák; — az elhunyt testvérei: Gáspár Albert ref. lelkész és családja, Gáspár Károli, özvegy Szentgyörgyi Mózesné; — az elhunyt sógorának, néhai Vajda Simónak gyermekei: Dániel és neje; Lajos es. és kir. százados, Ilona és férje, dr. Szász Károly országos képviselő, — sógora, Benkő Elek és gyermekei: Ilona, Ákos és Kálmán, valamint a többi rokonok mely fájdalommal talaják a forron szeretett atya, nagyapja, testvér és rokon id. Gáspár Jánosnak, kir. tanácsos, nyugalmazott kir. tanfelügyelőnek, a nagyenyedi Bethlen kollégium volt tanárának, a nagyenyedi ev. ref. egyház főgondnokának, Alsófehérvármegye törvényhatósági és Nagyenyed város képviselő-testületi tagjának stb. folyó hó 6-án délelőtt 10 és egy negyed óra körül élete 76-ik évében rohamos tüdőlob következtében történt gyászosan elhunytát. — Halálával egy hosszú élet ért véget, melynek minden percét óvéinek és a köznek boldogítására szentelte. Fél századnál tovább terjedő időn keresztül buzgólkodott és munkált szakadatlanul a magyar nemzeti népnevelés érdekében, mint a legelső uttorok egyike és a megfutott hosszú pályán a jóknak és igazoknak tisztelete kisérte mind végig; maga pedig szepőtlenül tiszta jellemnek, szeretetet sugárzó, jóságos léleknek nyomaít hagyta maga után mindenütt. Kötelességeit családja és nemzete iránt mintaszerű hűséggel leróva hajtotta fejét a halál álmára. — Hült tetemei f. hó 8-án délután 2 és fél óra körül a halottas háznál mondott rövid ima után az ev. ref. templomban tartandó gyászszertartás végeztével Maros-Csucsra fognak szállítani, s ott a családi sírkertben örök nyugalomra elhelyeztetni. Béke poraira; Áldás emlékére! Nagyenyed 1892. március 6-án.”

„A nagyenyedi ev. ref. egyházközség képviselő testülete mely fájdalommal jelenti, hogy az egyházközség böles, hű és buzgó főgondnoka idős b. Gáspár János, királyi tanácsos, nyugalmazott királyi tanfelügyelő, a nagyenyedi Bethlen-főiskola egykori jeles tanára stb. folyó hó 6-án, élete 76-ik évében földi pályáját bevégezte. — A Krisztus igaz híve volt; szerette az istent, szerette az embereket s fenkölt léleknek melegével ápolta, nevelte a gyermekeket kora ifjúságától élte végéig. Ezért az isten megáldotta hosszú, boldog, munkás élettel. Most egyházközségünk, a szülők és a gyermekek hálás elismerése kíséri sírjába a gondos vezetőt, a jó embert s a szerető, böles nevelőt. — Hült tetemei folyó hó 8-án délután 2 és fél óra körül nagyenyedi háznál és a ref. templomban tartandó gyászszertartás után a maros-csucsai családi sírkertbe fognak szállítani. Nagyenyed, 1892. március 6-án.”

A temetés.

Gyorsan terjedett szét a kimúlás szomorú híre, mely sokat meglepett, hiszen csak pár hét előtt még többen látták s betegségről kevesen tudták, hogy mennyire súlyos. A gyászlobogókat felvonták, s harangok megkondultak, résztvevők siettek a sokat vesztett családhoz.

Nyoleadikán délelőtt testület testület után vonult a ravatalhoz letenni koszorúját s végbucsut venni. Koszorukat helyeztek:

1. A felejtethetlec edesapának hálás gyermekei.
2. A legjobb nagytatának hálás unokái.
3. A jó János bácsinak Benkő Elek és gyermekei.
4. A jó Gáspár bácsinak Ilona és Károly (Szász.)
5. Szeretett Gáspár bácsinak a Nagy-Enyed város elemi leányiskola növendékei.
6. Vármegyénk nagyérdemű fiának Alsó-Fehérvármegyei tiszviselői.
7. A nevelésügyi bajnokának és felejtethetlec polgárának Nagy-Enyed város közönsége.
8. Közművelődésünk nemes bajnokának az E. M. K. E.
9. Bethlen kollégium tanárikara a főiskola egykori felejtethetlec tanárának.
10. A főgymnasium ifjúsága a Bethlen kollégium egykori felejtethetlec tanárának.
11. A nagyenyedi ev. ref. egyház felejtethetlec főgondnokának.
12. Az érdekekben gazdag tanfelügyelőjének a Nagy-Enyed város iskolászokei.
13. Állami polgári leányiskola növendékei 1892. a jó Gáspár bácsinak.
14. Nagy-Enyed város elemi leányiskolájának tanítókara a felejtethetlec tanfelügyelőnek.
15. Id. Gáspár János tanfelügyelőnek tisztelete jeléül a m.-ujvári tanítói főkkör.
16. Az állami polg. isk. tanító-testülete 1892. felejtethetlec tanfelügyelőjének.
17. Az alsófehérmegyei tanító egyesület felejtethetlec vezérének.
18. A tudomány feledhetetlen Nesztorának a nagyenyedi izr. hitközség.

Délután fél 3 órakor nagy közönség jelent meg a gyászoló háznál, a városról úgy, mint a vidékről, vallás és nemzetiségi különbség nélkül. A küldöttek között ott volt a balázsfalvi gör. kath. tanítóképzede is két tanára által képviselve.

A dalkör és theol. dalkar gyászenéinek elhangzása után tisz. Szilágyi Farkas mondott imát s onnan az ev. ref. templomba vonult a gyászmenet. A fekete posztóval bevont templom zsufolásig megtelt. Nagytisz. Hagedűs János theol. tanár, az elhunyt kedves régi barátja mondott szíveható könyörgést, aztán tisz. dr. Bartók György, az elhunyt tanítványa tartotta a következő mely hatást tett gyászbeszédét:

Gyászbeszéd

„Közös vesztés,” közös fájdalom gyűjtött össze Istennek e megszentelt hajlékába, aai! — Az elválásnak utolsó órájában viszsza tekinteni még egyszer a megfutott pályára; bucsut venni a végképen távozótól, és drága örökségül s ziveinkbe zárnival emlékezetét: — gyűltünk össze, gyászoló gyülekezet!

Bánatos érzésektől borul el kebelünk, hiszen a mulandóságnak látása mindig fájdalmasan érinti lelkünket! — Egy letört virág hervadása és az eltaposott fűregyegőde is borongó érzelmekkel tölti be szívünket!... Menynyivel győtrőbb hát a fájdalom, mely a koporsó mellett járja át kebelünket, midőn a szemekből kicsordulni látjuk a vesztésnek könyűit! — Még akkor is, ha ismeretlen előttünk a megfutott pálya; ha ismeretlenek a terhek, melyeket az élő hordozott, — a munka, melyet végeztet, — a küzdelmek, melyekben erőt fogyasztá: — még ekkor is a kegyelettel állunk meg önkénytelenül a koporsó mellett: a kesergőkkel együtt hullatni a részvétlő könyűit és vigasztalásnak keresni balzsamát, mely a vérző sebeknek enyhülést adjon!

De menynyivel sajjóbb a fájdalom, midőn a halál azokat sújtja porba, kiknek nevét és életét széles körben ismerék; kiket a jók és igazak zereinek tisztelete kisét végig a pályán; kik nemesen munkálva, magasatos célok felé törve jártak az élet utait, és a kiknek nyomaiban áldás termett a közre mindennűit! — Menynyivel mélyebb gyász borul a mulandóság fölött tündöző lélekre akkor, midőn a vesztés fölött zokogó család keserve viszhangot kelt a szivekben közleléstávól; — midőn az ajkokon elröppendő jajszó egy megszentelt bus sóhajtasba vegyül a társadalmi ös egyházi, a nemzeti és állami közélet mezőin, a gyermekek sziveiben és az öregek keblében, az iskolák falai között és a templomok oltárai mellett.

Óh, hogy a vesztésnek ily kínzó fájdalmát kell tolmácsolnom előttetek ebben az órában, midőn a már csak néhai id. Gáspár János, kir. tanácsosnak, Alsófehérvármegye nyugalmazott tanfelügyelőjének, egyházközönségünk főgondnokának, közéletünk nemesen kiemelkedő alakjának, a család erős oszlopának, a nemzet hiveséges fiának koporsójára, tapadnak könyvekben lábbadó szemeim! — Óh, hogy beszédre kell megnyitni ajkimat, midőn hallgatásra kész a fájdalom!

Hozzád könyörgök azért, óh miudehatós! — Gyöngye szolgádnak adj erőt és ne egedd nekünk panaszra kelni ellened! Inkább cselekedjed, hogy midőn a sirba hajló porok fölött könyveket hullatunk: a hozzád költözött szellem földi utjára tekintvén, hálát rebegeve magasztoljanak téged a misziveink, hogy addad vala őt nekünk!!

— Jertek hát gyászoló sereg, és a helyett, hogy hiába való padaszokban öntsük ki a vesztés fölött érzett fájdalmunkat: — tekintsünk végig a megfutott pályán, hogy lássuk, miként élt és hogyan tusakodott a célért, mely a gondviselés által elébe tüzett. Szemeinket még egyszer emeljük föl immártávozó szellemre és emlékével együtt fogadjuk örökül lelkének tündöklő erényeit.

Érzem erőim gyengeségét és jól tudom, hogy fennkölt szellemének nemes alakjáról tökéletes képet rajzolni nem tudok. Nem is vállalkozom reá. Hisz időnk úgy is rövid; rövidre szabta a fájdalom! Csak a fővonalakat mutatom hát előttökbe! — Ha e vonások igazak és találók leendnek: — előttetek — akik őt jól ismertétek — úgy is teljesen ki fog donborulni a kép!

Mit teszi a férfiu nagygyá, nevét tiszteletre méltóvá az emberek között? melyek a léleknek amaz erényei, a jellemnek azon tulajdonságai, melyek nem hervadó koszorúval fonják körül halántékait, — feledhetlenné teszik emlékezetét?

És ki volt Gáspár János? Ki volt ő családjának, ki volt ő barátainak? Ki volt ő egyházának és ki volt ő hazájának?

Hogyan élt és munkálkodott? Láttotte örömet, kóstolt-e szenvedést? Miért szeretük őt életében és miért gyászoljuk halálában? — Ezek és hasonló kérdések tolnak ez órában a bánatos lélek elé s bár minden egyes kérdésre önként kínálkozik a könnyű felelet, kitérek e kérdések elől, vagy, jobban mondva, határt szabok, melyen túl a feleletben nem megyek. — Különbön pontról pontra kellene, kisérnem a 76 esztendőre terjedő gazdag életnek minden részletét! — Életéből, mely nyitott könyv vala, föl kellene előttetek tárnom minden egyes lapot, és leolvasni mind a mi e lapokra írva van! Meg kellene lennem az édes anyának a gyermek bölcsője fölött hangzó dajkadalát! Figyelnem kellene a serdülő lélek ébredő vágyaira, a szendergő ösztönökre, az ifjú kebel álmaira, terveire, reményeire és csalódásaira! Kisérnem kellene őt mindenhová: a szülői ház szentelyébe és a gyermek játékaik közé, az iskolák termeibe és ismét ki az élet nagy iskolájába: kutatni és keresni mindenütt, miként és miből gyűjté elkének ama drága kincseit: elveit, meggyőződését, hitét, szerelmét; szívének szelid-jóságát, érzelmeinek tisztaságát; akaratának törhetetlen erejét, állandó munkakedvét, kitartó szorgalmát, az ész, és a szív e drága gyöngyeit, melyekkel közöttünk egy hosszú életen át tündökölt! Alá kellene szállanom lelkének mélységébe vizagálni ama rejteketeket, hol az eszmék és ideálok születnek, gyökeret vernek, fejlődnek, hogy aztán hatalmukba kerítsék a férfiu, működésének irányt jelöljenek, tette sarkalják, és nyugodni ne hagyják soha, míg az isteni örökévalóság bölgye kitoríthatatlanul reá nem nyomódik az erőtelen emberi lélekre!! — Szellemétől, mely az öröklet utjára tért, meg kellene kérdeznem: belső harcokban, nehéz lelki tusákon keresztül küzdötte-e föl magát az emberi tökélynek ily magaslatára, avagy azon boldog lelkek közé tartozott, kiket erős szenvedélyek soha sem ragadtak örvény felé! — Jóságos lelkének vonzó tulajdonságait, szellemének tiszta derűjét, egész lényének szeretetreméltóságát minek köszönheté? Anak-e, mert a gyermekek kedély világát fürkésznén untalan, saját szelleme örökéül nyert ennek minden kincseit?!

De a fájdalom órájában, miért fászanának én ezekkel titeket?!

Előttünk vannak szellemének gazdag gyümölcssei; ne kérdezzék, milyen volt a virág, hanem áldjuk a fát mely termette a nemes gyümölcsöket!

Ha szellemének gyümölcsseit keresve, nem mondhatnék egyebet, csupán annyit, hogy Gáspár János egy fél századnál tovább terjedő időn keresztül szolgált a neki adott tehetségek mértéke szerint a nemzeti élet magas rangu érdekét, — a magyar nemzeti népnevelés szent ügyét. — még akkor is a kegyelettel mely tiszteletével kellene megállanunk ama koporsó mellett, és áldanunk távozó szellemének emlékezetét!...

De ha számba vessük az akadályokat, melyekkel, mint a nemzeti népnevelés uttor apostola, fél százados utjában találkozott; ha meggondoljuk, hogy a mező, melybe munkásul szögödött, 50 évvel ez előtt szinte

parlago ny is é valamin egyházi tel hajl dalmátó mara söt van ifjabb s éveiben talált fe munkás mint m az akadá volt kén gával tö od-a-d népnevel utakon j és biza U zeresen magyar len mara az unoká már hiá A apost nem isuz törő t áldozni; meg s élet n kik küzd döttünk nokánál lötelenül gyözó soha! esenget lott a leg érdekek egész sze zik szűnt háborodot sebeket e vala. A h a szer és elfe Sz lelké kony s gának azoknak l a szer álhata rot nála o munka midőa a lelkének m gondol ratána kedve e őssze az örö tüztől eléje a bün fölöt Ime! előtt! Ime szoljuk őt elvesztése f arra, hogy mek ein tölgynek ki tölti a völ nőt sarjak Nem megboldog nagyságát, talni sem hogy a ki nak em l tettek, t zött, áldot a nemze Még gyászkoesir zenekar har koporsót m litsák örök

Tegyünk a néperért.

— Irta: Dr. Gidófalvy István. —
(Folytatás.)

A mint Anglia és Németország papjai meg teremteték e két állam tulnyomó többségű községeiben a hitelszövetkezeteket, úgy teremtsék meg a mieink is s ez által csak növelni fogják tekintélyüket, befolyásukat a népre, mert az akkor bennök nem csak lelki atyáit fogja látni, hanem anyagi gondviselőjüket is.

Magyarazzák meg a népnek a szövetkezetek rendeltetését, aztán igyekezzenek megnyerni az eszmének csak 20—30 tekintélyesebb, jellemes becsületes embert sannyi taggal a szövetkezet már megkezdheti működését.

A 20—25 forintos üzletrészek, melyeket a tagok 4—5 év alatt heti 10 kros betéteikkel befizetnek már elégségesek arra, hogy ezzel kezdeni lehessen. Hitelünk is fog lenni mert ha a tagok üzletrészeik kétszeres összegig kötelezettséget vállalnak, a szövetkezet hitelezőivel szemben nem fog vonakodni egy intézet sem, akkora összeget náluk elhelyezni. Ha pedig a szövetkezet élén ismert megbízható emberek állanak a hitel ezen felül is emelkedik.

Az 1—2 frtnyi beirattási díjakból begyűlt tartalék tőke pedig biztosítékot fog nyújtani arra, hogy a szövetkezet szenvedhető anyagi károk esetében is tovább fennálhasson. Juthatna még azáltal is pénzhez, ha az illető községben a tanító buzditására iskola-takarékpénztárak állítatnának fel s a gyermekek ide beadott fillérei gyűmölcsözőleg a szövetkezethez helyeztetnének el.

Az igazgatóság tagjai közül elég lenne a pénztárnokot díjazni évi 100—120 frttal, melyért az a heti néhány óra, mialatt teendőket kellene végeznie eléggé volna díjazva s így a kezelési költségek alig érezhető csekély összegre rughának.

Az anyagi alap könnyen meg lenne teremthető és ezzel a kicsinynek látszó összeggel a jövőre nézve kiszámíthatatlan eredményeket érhetnek el.

Felszabadulnának a tagok az úszorások kezéből, nyereségre spekuláló pénztétezeknek sem lennének kiszolgáltatva, hanem támaszkodhatnának teljes bizalommal a szövetkezetre, melynek célja nem az anyagi haszon, hanem a szűkölködők segélyezése s a törekvő emberek buzditása. Azáltal, hogy kölcsönt csak a tagoknak ad, a falu majdnem minden lakóját bevonhatja magába, kik a heti pár krajczárt szívesen megfizetik az ebből rájuk háramló hasznokért. És mivel kölcsönt csak józan célokra ad, minők gazdasági beruházás, elpusztult házi állatok pótlása, betegségben szenvedők családjaik fenntartására stb. a könnyelmű kölcsönöktől visszatartja tagjait s megkövetelvéen tőlük, hogy pontosan fizessenek, mert hanem kizártnak a tagok közül: rászorítja adóssait a pontosságra, kötelesség teljesítésre. Ha az adós tudja azt, hogy neki bizonyos időben fizetnie kell, okvetlenül igyekszik megfizetett munkával is kiteremteni a tartozást, tudva, hogy hitelle megújítatni nem fog csak kiváló méltánylást érdemlő esetben.

Igy minden tag megszokja a rendet, pontosságot, mert hetenként mindig kell fizetnie üzletrészébe, ha jogait elveszítni nem akarja s ezért félre teszi mindig nélkülözhető garasait, hogy kötelezettségének saját érdekében eleget tegyen. — Lassanként természetévé válik a munka, takarékosság és egész lényé átalakul. Tudja, hogy bármily kis összeget elhelyezhet hasznosan, ennek folytán azt a helyett hogy mint most teszi-elprédálná, beteszi oda, hol még ily kicsiséget és elfogadnak, sőt fizetnek utána. Ma a kis heverő tőke, a krajczárok mind elkallódnak s ezer szerencse, ha nem pálinkára kelnek el hogy ez által az erkölcsi romlás renyhesség és munkátlansági hajlam pénzen vásároltassék meg.

Abban áll a hitelszövetkezetek kiszámíthatatlan haszna, hogy nemcsak ártalmatlan és gyors segélyt nyújtanak a nyomorban levőknek, hanem, hogy a rend, takarékosság kötelesség teljesítés és becsület érzéseit csepegtetik a tagokba, mert a ki nem ilyen: kizárják kebelükből s ez által nem csak anyagiilag sújtják, hanem a falu elitelésének is kiszolgáltatják, mint olyan embert, ki nem méltó arra, hogy szövetkezeti tag legyen.

Nemcsak, hogy nem törekednek nyereszkesedésre a hitelszövetkezetek, de sőt azt teljesen kizárják programjukból, mint olyant, mely magasabb erkölcsi céljaikkal ellenkezik.

Másik nagy előnyük, hogy tagjainak minden héten rendszeren vasárnap délután össze kell jönni közgyűlésre és ennek betartása is oly szigoruan megköveteltetik, hogy a több ízben elmaradók kizártnak.

A gyűlésen összejöve a község tisztességes eleme egymással a gyakori érintkezés, közös érdekek, egyenlő szövetkezeti jogok csak növelik kölcsönös bizalmukat, vonzódsukat, szeretetüket, s lehetővé válik a közhasznú dolgok több oldalról megvitatása. Megbeszélhetők lesznek a gazda ember mellék kereseti forrásai, minők a barom tenyésztés, gyümölcstermelés, méhészet, házi szövő- és fonóipar és az illető vidék netaiáni más kinalkozó jövedelem forrásai, melyekért egyesült erővel, egyesített tőkével!

parlagon hevert; ha vizsgáljuk az elvégzett munka mennyiségét, és még sokkal inkább annak minőségét, valamint a hatást, melyet e téren a nemzeti és saját egyházi életünkre gyakorolt: — akkor nemcsak tisztelettel hajlunk meg távozó szelleme előtt, sőt a vesztes tájaldalmától mély megindulással kiáltjuk utána: „Üresen maradt a te helyed!” Avagy van-e e városban, sőt van-e e széles hazában a magyar nemzet iskolázott ifjabb sarja között csak egyetlenegy, ki a gyermekek éveiben nem az ő szellemének érett gyümölcseiben talált fejlődő lelkének tápláló eledelt?! — Ma immár a munkások egész serege sűrű a mezőn, melyet ő — a mint mondtam — csaknem parlagon talált; nagy részben az akadályok is megszűntek, a melyekkel ő még küzdeni volt kénytelen! De az ezernyi sok közül kicsoda vitt magával több készütséget, nagyobb kedvet és oda-adást, több buzgóságot és kitartást, mint népnevelésünk e tiszteletré méltó Nestora, ki bár veretlen utakon járt, és csaknem egymagára állta, mégis hittel és bizalommal küzdött szakad tianul a cél felé?!

Uj ugarat szántott és az elvetett magot ezerszeresen fizette vissza a jól mivelt mező! — *Blzony a magyar nemzeti népnevelés barátai előtt örökre feledhetetlen marad az ő neve! Szelleme pedig, hatásában élni fog az unokák között még akkor is, midőn a véges értelem immár hiában fogja keresni e hatásnak eltakart nyomait!*

A kik benne csak a népnevelés buzgó apostolát szemlélték, de az embert közelebről nem ismerték: az olyanok első sorban bizonyára az uttörő távozta miatt fognak a kegyelet oltárán áldozni; — de mi, a kik láttuk őt a családi élet megszentelt eseménye körében és a közéletnek küzdelmes mezején; — mi, a kik küzdöttünk vele és mellette s oh tán küzdöttünk ellene is: — mi a népnevelés főnkelt bajnokánál is többre becsültük benne az embert, a szep-lőtlenül tiszta jellemű férfit, ki hitét, meggyőződését alkuba nem bocsátotta soha! Az embert, kinek szerető szíve béke után esengett mindenütt! És a férfit, ki mindig ott állott a legelső sorokban küzdeni és szerezni, ha önző érdekek fenyegették a köznek érdekét, melyet ő lelkének egész szerelmével átélt. Nem volt ekölsbirő, ki feddözik szüntelen, de utálta a szennyet és lelkében fölháborodott, ha nem telen fegyverekkel akartak rajta sebeket ejteni. De e fölháborodás csak pillanattnyi vala. A haragnak lobbanó lángját azonnal kioltotta a szeretetnek állandó tüze! Megbocsátotta és elfelejtette legott a személyes bántalmakat!

Szellemeinek rugókonyságával, lelkének a jó és igaz iránti fogékonyságával ekként párosult kedély világának amaz állandó derűje, mely csak azoknak lehet sajátja, kiknél soha el nem fogya a szeretet. Az akaratnak a jó mellett álhathatosankitartó erejével, ekként forrot nála össze a a mindvégig megmaradó munkakedv, mely őt még akkor sem hagyta el, midőn a betegség irasztala mellől ágyába fekteté. És lelkének mindezen különböző tulajdonságai: fenkölt gondolatai, nemes érzelmei, valamint a karátának kitartó ereje és állandó munkakedve egy magasatos harmoniába olvadtak nála össze az örökkévaló. Istenben vetett hitben, aki célt tűzött eléje, ki nála az erénynek diadalmat szerzett a bün fölött, az életnek hatalmat adott a halál fölött.

Ime! így talált ő kedvet Isten és emberek előtt! Ime! ezért szerettük mi őt életében és ezért gyászoljuk őt halálában! És mégis: bármekkora legyen az ő elvesztése fölött érzett fájdalomunk, nem elég nagy arra, hogy megmórdjuk vele családjának, gyermekeinek és unokáinak fájdalmát. *A százados tölgynek kidőlése megrengeti az egész erdőt, zajával betölti a völgyeket és ormokat; de a romlást a körülötte nőtt sarjak érzik meg leginkább!*

Nem is kísérlem meg, gyászba borult szerettei a megholdogultnak! mérlegelni a csapást, a vesztes nagyságát, mely a ti szerető sziveiteket érte. Vigasztalni sem foglak titeket, de kérom a kegyelem atyját, hogy a kinek életét megáldotta vala, annak emlékét is tegye áldottá közöt tettek, tegye áldottá mindnyájunk között, áldottá a községre, egyházunkra, áldottá a nemzetre, a hazára! Ámen.

Még egy dal zengett, a koporsót ismét feltették a gyászkoocsra s a mélyen meghatott közönség a főiskolai zenekar hangjai mellett a város végeig kísérté ki, hol a koporsót más szekérre helyezték, hogy M. Csucsra szállítsák örök pihenésére. — A nap leáldozott.

hasznosan tehetnek kezdeményező lépéseket. Egyesülhetnek vízenyös helyek lecsapolására, száraz helyek esatornázására, vagy eszközölhetik bizonyos szükségleteknek közös bevásárlását hogy így olcsóbban jobb cikkekhöz jussanak.

De hogy a nép ne legyen kiszolgáltatva tudatlan, vagy önzöemberek vezetésének, kik vagy nem érhetnek el semmit, vagy pedig csak saját hasznukat tekintik; e buzgalom élére a papoknak kell állani, kik a tudással a felhetlen jellemet s a belsőjük helyezett általános bizalmat egyesítik.

Igyekeztek ők kivívni érdemeik által a vezérő szerepét, s ha mindenik megteszi kötelességét: egy oly hatalmas községi hitelszövetkezet hálózat fog létesülni, mely a mi népünket is oda emeli, hol állanak a szerencsésebb nyugat kis birtokosai, papjaink pedig, kik ezt kivívták — kifogják vele nem csak a jelen, de a jövő nemzedékek halálját is vivni.

(Vége köv.)

Levelezés.

Magyarigen, 1892. február 27.

Dicséretre méltó községünk magyar polgárságának azon törekvése, miszerint a helybeli „Temetkezési egyesület” ügyeit oly odaadó buzgalommal karolja föl s annak gyarapodásán előmenetelen fáradohatatlanul munkálkodik. Elismerés illeti első sorbanis társulatunk tisztviselőit, kik csakugyan fáradságot nem ismerve munkálkodnak, továbbá a n. érdemű közönséget kik ragaszkodásukkal, pártolással diadalra juttatják a tisztviselők kezdeményezését.

Közelebről folyó év február hó 27-én is csinos kis táncvigalmat rendezett, a Temetkezési egyesület bizottsága, saját pénztára javára, mely minden tekintetben sikerültnek mondható. Összes bevétele volt 62 frt 70 kr. kiadás 30 frt 61 kr, tiszta pénztári maradvék 32 frt 9 kr.

Felül fizettek: Balogh Ödön, Bakcsi Endre, Kiss Elek, Károly János, Horváth Dezső, Szekeres Péter, Dants Ignác, Jankó Ernő, Lóvi Sámuel, József Jenő urak 50—50 kr, Pécsi Lajos és Pavelka 10—10. Nem jelentek meg, de jegyeiket megváltották: Kelemen Sándor és Tyukodi Lajos urak 2—2 frtal; Konez Albert, Köblös Miklós, Hell Jenő, Betekoj Aran, Janki Lajos, Botos Dénes, Elekes László urak 1—1 frotjával.

Fogadják ezen tisztelt urak s fogadja a n. érdemű közönség e helyen is általam a rendező bizottság közönetét pártoláskúért s szives adománnyúért. Az egyesület tisztviselői pedig lelkesülve ezen szép sikeren, iparkodjanak szorgalmukkal egyesületünk ügyét minél előbb vinni, mely minálunk a magyarság ügyét is közelebről érdekli.

... s ... k.

Vegyes hírek.

— A március 15-iki ünnepet a nemzeti ünnepek rendező bizottság, a közönség és főiskolai ifjuság együttes közreműködése mellett, következők műsorral tartja meg; I. a s z a b a d b a n: Körmenet a tűzoltó zenekarral. „Nemzeti dal” a városház erkélyéről előadja Kovács László theológus. „Szózat.” Éneklí a közönség. — II. a r é g i v á r o s h á z t e r m é b e n: „Intés” Szöllösi Attilától. Éneklí a theol. dalkar. Alkalmai költemény. Viski Gyulától előadja Szakács Imre, theol. „A mohácsi koldus”, Nizsnaitól. — Tenor szóló. Harmoniumon kíséri Borsai Sámuel, zenetanár. Beszéd dr. Garda Samutól. Zenél az ifjusági vonós zenekar. „Március 15-én”, Incedzi Lászlótlól előadja Józsa Gyula, theológus. „Himnusz”, éneklí a közönség. Az ünnepély kezdete délután 3 órakor.

— A közigazgatási bizottság f. hó 9-én tartott gyűlésében Csató J. alispán elnököl. Szomorú feladatot kellett teljesíteni. mert id. Gáspár János kir. tanfelügyelőnek és Rácz Farkas főszolgabírónak elhunytát kellett bejelenteni. A bizottság részvételt vett tudomást mit jökönyvébe is bevételetni rendelt s elhatározta, hogy kedves emléktárgja családjához részvét iratot intéz. Ezután az új tanfelügyelőt dr. Havas Gyulát üdvözölte az alispán, ki meleg szavakban kérve a bizottság jóindulatu támogatását, k jelenté, hogy buzgón oda fog törekedni, miszerint a tanügyet általános megalégedésre fejlesztesse. Popp György kir. p. ü. igazgató megalégedéssel jelenté, hogy adó-rég-rhajtok nélkül is több jött be az idei februárban, mint a mult év hasonló hónapjában. Egyáltalában a kir. p. ü. igazgató elismerést méltó buzgalommal „működik a pénzügyi administráció javításán s a zavaros ügyek tisztázásán. Buzgón vetekezik a pénzköltési ajánlattételben Nádory V. kir. mérnök vezetése alatt az építészeti hivatal, mely részletes terv szerint kavicsra, hidakra váltja fel a szazasokat és ezreket s csak azon sopánkodik, miért nincs legalább tizszer annyi költeni való, hogy mihamarább chaus-sée legyen a Százvám-völgyén s a Székás mentén. Hát lassan bár, de okosan beoszlva, eljutunk a célhoz mi is.

— Kiss József zongora művész hangversenye f. hó 6-án szépen sikerült. El lehet mondani, hogy nem-

„Közérdek.”

csak kiváló gyakorlata van az érdekesen megválasztott darabok előadásában, hanem érzést, művészi routint és erőt tud kifejteni s játszási modora is olyan, mely megkülönbözteti a chablonszerű konzervatoristáktól. A közönség zajosan megtapsolta egy öt, mint Krizmanitsné ő nagyságát, ki szíves volt szép szavataival gyönyörködtetni és G. Gy. urat, kinek kellemes éneke már maga is képes biztosítani egy est sikerét.

— **Köszönet nyilvánítás.** Nagy Mózes polgári iskolai tanító Zay-Ugrócon, a szegény tanulók felruházására 2 frtot küldött a kör elnökségéhez. Ezen összeg át vételét ezennel nyilvánosan nyugtatványozom N.-Egyed, 1892. március 12-én, Szilágyi Farkas, kör elnök.

— **Ujoneozási sorrend.** Vizakna március 13. — Balázsfalvi járás 17. 18. — Maros-ujvári járás április 4. 5. — Nagynyedi járás 7. 8. 9. — Nagy-Egyed város 11. — Alvinci járás 11. 12. — Kis-nyedi járás 13. 20. — Magyar-igeni járás 13. 20. Abrudbánya 23. — Verespataki járás 25. 26.

— **A bot vége.** Ezt használta fel krakkói Muteann Kornél, hogy megtanoltassa a szomszéd Mindszentről való Florea Stefánt egy táncmulatságon, kit csunya bosszúból úgy föbe ütött, hogy menten összerogyott. Szerencsére erős volt a feje s a barátságos vendéglátást helyette a bíró fogja ítéletileg viszonyozni.

Csarnok.

Gáspár János mint paedagorcha a Bethlen Collegiumban.

A régiek azt hitték, hogy „quem dii oderunt, praeciptorem fecerunt”. A kit az istenek gyűlöttek, azt tanítónak tettek. A Gáspár János felléptével jótékony módosulás történt az emberek hitében az isteni gondviselés felől. Az a meggyőződés kezdett gyökeret verni a szülőkhöz, hogy az Isten a Gáspár nevelő gondjaira bizza azon gyermekeket, a kiket leginkább szeret. S ebben nem is esalódtak.

Az enyedi kollégiumban minden időben sok gyermek volt olyan, aki a szülői közvetlen ápolást, szerető gyöngéd nevelést nélkülözni volt kénytelen épen legfogékonyabb, zsenge éveiben. Az ilyeneknél pótolta Gáspár a szülőket. Ezek a gyermekek gondatlan, vagy szigorú tanítókkal szemben mindig nála kerestek segítséget, óltalmat. Soha egyet sem utasított el, hanem megvizsgáltatva, megjobbitva, sorsukkal kibékítve boesátotta el őket. Az a meggyőződése, hogy nincs megromlott, javíthatatlan gyermek: számtalan sok rosznak vágta utját. A rideg szigorú fejelem által elvadult, makacs lélek, az ő ember-szerető, gyöngéd figyelme következtében többnyire engedelmess, kötelesség-teljesítő utjára tért.

Mint a tanítóképző intézet igazgatója s a neveléstan tanára, a leendő tanítókat szerénységre s emberséges bánásra oktatta életével és tanításával.

Ő maga szerényebb volt egy mostani legjelentéktelenebb iskola tanítónál. Amíg most az állami intézetek féktelen ambíciókkal léptetik az életbe tanító-növendékeiket, ő arra növelte tanítványait, hogy a nép közt élve, igyekezzenek jobbak, értelmesebbek és munkásabbak lenni azoknál, akiket nevelni akarnak.

Neki nem volt az istenektől büntetésül adva a tanítói pálya. Szeretet, tisztesség és független vagyoni állás jutott részül egész hosszú, munkás életén keresztül. 10 évig szolgálta a Bethlen kollégiumot, mint tanár — du-san visszafizetve a nevelő anya gondjait.

1868-tól jelen évig az államot szolgálta, mint kir. tanfelügyelő. Mint hogy sem adót emelni, sem az állami adóságot nevelni nem segített. sem a nemzetgazdaságot terén a maga meggazdagítása által érdemeket nem szerzett, hanem csak a népnevelés ügyét szolgálta: felsőbb elismerés és kitüntetés nélkül nyugalmaztatott. E helyett a nemzet elismerése jutott részül.

liter után (81X15) — 12 frt 15 kr adó fizetendő. A panna-szolt törvényellenes eljárás ellen fűszerkereskedőink te-hát nyomban intézkedhetnek. A felek zaklatására vezet az is, hogy rumszállítmányok minden egyes palackja vizsgáltatik meg az adóbérlő által. A „Magyar Kereskedők Lapja” felhívja e tekintetben a figyelmet, a 33450/1889. pénzügyminiszteri utasítás 45. §-ának hasonló esetekre is érvényes rendelkezésére, mely szerint a palackokban levő folyadék minőségének és alkoholtartalmának megvizsgálása céljából, az adóbérlőnek csak egyes általa kiválasztott palackok nyitására van joga. Mindezekről és általában regálegyekben, díjmentesen ad felvilágosítást a „Kereskedők Lapja” szerkesztősége Budapesten, mely az ezen ügyekben teljes tájékozást nyújtó „a szeszcsapadékossal való kereskedés” című munkát írta Osváth Imre kir. törvényszéki bíró, egy frtért megküldi. E munka kü-lönbben 1 frt 20 krért minden könyvtárban is kapható

Felelős szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÜRÖK BERTALAN.

Kiadótulajdonos: WOKÁL JÁNOS.

HIRDETÉSEK

Nyers-bastselyem szövetet, egész öltönyre való szállít 10 frt 50 krért (kivánatra jobb fajtájut is) HENNEBERG G. (es kir udvari szállító) s e l y e m g y á r a ZÜRICH-BEN, póstabér- és vámmentesen. Minták póstafordulóval küldetnek. Svájba címzett levelekre 10 kros bélyeg ragasztandó.

Glória selymet — 120 cmtr. szélességben, por- és esőköpenyek, valamint zubonyokra alkalmasat, méterenként 2 frt. 65 krtól. (5)

Haladó egy házastelek Nagynyeden, kedvező föltételek mellett — továbbá egy jó karban levő szálló és gyümölcsös, (2-3) kié? megmondja a kiadóhivatal.

Szám 2219 — 1892. Alsófehérvármegye alispánjától.

Hirdetmény.

Alsó-Fehérvármegye törvényhatósági utmesterek szolgálati viszonyairól stb. szóló szabályrendelet alapján 9 utmesteri állomásra pályázat hirdettetik.

Évi fizetés 360 frt és az utmesterséghez beosztott uthossznak megfelelő utiátalány. Az utbiztosok a szabályrendelet 3. §-ban foglalt tárgyakból képesítési vizsgát kötelesek letenni.

Felhívtnak pályázni kívánók, hogy képesítéssökét, életkorukat és mostani foglalkozásukat igazoló bélyeges folyamodványukat folyó évi március hó 31-én déli 12 óráig hozzám nyujtsák be.

Az 1890. évi I. t.-cz. és a fenntemlített szabályrendelet értelmé szerint eszközölt utmesterségi beosztás, a lakhely és az egyes utszakaszok megnevezése, valamint az uti átalaný kitüntetése a m. kir. államépítészeti hivatalnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Nagynyeden, 1892. évi március hó 8-án.
1—2 Csató János,
királyi tanácsos, alispán.

Első magyar gazdasági gépgyár részvénytársulat
Budapesten. Gyártelep: Kú'só váci ut 7. sz.
Ajánl hazai gyártmányu
gőzcséplő készleteket valamint mindennemű gazdasági gépeket és talajmivelő-eszközöket, különösen egy könnyű, mint kötött talajhoz alkalmas legújabb rendszerű sorvetőgépeket
1—10
Árjegyzékek kívánatra készséggel küldetnek.

Melyik lapra fizessünk elő?
Gazdag tartalmánál, nagy terjedelménél fogva a legolesobb magyar lap az
11—52
„EGYETÉRTÉS”
A mely az új évvel immár 25-ik évfolyamába lépett. Ez a magyar olvasó közönség legtekintélyesebb lapja. Hiteles forrásokból származó értesüléseinek gyorsasága, alaposága és sokasága, rovatainak változatosága, kitünősége, a különböző olvasmányok gazdag tárháza tették népszerűvé. A kormány körében előforduló eseményekről az „EGYETÉRTÉS” olvasói értesülhetnek első sorban. Az országgyűlési tárgyalásokról a legrészletesebb, tárgyilagos hírtudósítás egyedül az „Egyetértés” közöl. Bármely pírthoz tartozók is a képviselő beszéde az „Egyetértés”-ben a legerjedelmesebben közöltek. Ez az óriási terjedelmű lap egyszerre két homlokegyenest ellenkező irodalmi célt szolgál, mert napokint megtalálja benne a család, a hűgyvilág a maga szép-irodalmi olvasmányát a világirodalom legkifünőbb írónak legújabb regényeiben, talál benne tárcáikat legjobb írónktól, dívat tudósítást Párisból stb., ugy, hogy nincs szépirodalmi lap, mely az „Egyetértés”-nek e rovatával a versenyt kiállhatna.
S ezzel szemben ott van az „Egyetértés”-nek oldalakra terjedő politikai és közgazdasági része, mely megbízhatóság, komolyság és jólértesültség tekintetében utólrhetetlenek van elismerve a magyar sajtóban. Egyik legfőbb érdeme az „Egyetértés”-nek, hogy az események ösmertése körül soha sem minemű tekintetűtől sem hagyta magát befolyásolni, s mint teljesen független lap fölötté áll minden pártérdeknek és csak az igazságot szolgálja. Az egész sajtóban legnagyobb terjedelmű országgyűlési tudósításainak is mindenkor a partekintet-ken felülemelkedő részrehajlatlanság szerelte meg a közéletet, mely abban nyilvánul, hogy az „Egyetértés” olvasói között minden pártból találunk híveket.
Az „Egyetértés” gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvend. A magyar kereskedő s a zsidküzönség, az iparos és vállalkozó nem szorul többé idegen nyelvű lapra, mert az „Egyetértés”, kereskedelmi s tözslel tudósításainak bő-ségével a többi lapok mir fel sem veszik a versenyt. — A kereskedő, az iparos s a mezőgazda két évizad óta tudja már, hogy az „Egyetértés”-ben megtalálja mindazt a mire szüksége van s e miatt az „Egyetértés” ma már nélkülözhetlen vált, mint a hazai kereskedelmi, ipar- és mezőgazdasági forgalom magyar nyelvű vezér lapja. Üzleti dolgokban az „Egyetértés” a legjobban informált lap Magyarországon.
A rendszeres rovatokban s a fölmerülő eseményekről legnagyobb terjedelemben közölt hírtudósításokon kívül vgre csak az „Egyetértés” 3 speciális rovatát említnék meg, melyek országos hírre tettek szert. Ezek: az Irodalom, a 1. ngy és a Me-zőgazdaság, melyek mind-egyike egy-egy szaklapot képes pótolni. A ki olvasni valót keres és a világ folyásáról gyorsan és hitelesen akar értesülni, fizessen elő az
„EGYETÉRTÉS”-re,
melynek előfizetési ára: egy hóra 1 frt 80 kr., negyedévre 5 frt s egy évre 20 frt. Az előfizetési pénzek az „Egyet-értés” kiadóhivatalába küldendők. Muatványszünetek a kiadóhivatal kívánatra ingyen és bérmentve küld.
Az „Egyetértés” felelős szerkesztője és kiadó-tulajdonosa:
CSÁVOLSZKY LAJOS.
Az „Egyetértés” kiadóhivatala:
Dalszínház-utca l. szám.
(Az operaházzal szemben)

Közgazdaság.

* A rum italméresi adója. Számos helyről panna-sz tétetvén az iránt, hogy a regálebérlők az 50 fokon feletli rum után, habár annak foktartalma 80 fokot meg nem halad, általában literenkint tizenöt krnyi italméresi adót szednek, a „Magyar Kereskedők Lapja”, az egyedüli szaklap, mely regáleggyi állandó rovatot tart fenn — azt írja, hogy ezen eljárás az 1888. XXXV. t.-cz. 17. szakas-zának rendelkezésébe ötközik. Ezen szakasz világosan rendeli, hogy rum után literenként 12 kr italméresi adó fizetendő, ha hektoliter fokenként 15 krt számítva magasabb adó alá nem esik. E szerint csak a 80 fokot meghaladó rum után esik 12 krnál magasabb adóösszeg vagyis ha a rumnak alkohol tartalma 81 fok, egy hektó-

Szer...
A KI...
lap...
köz...
K...
Wokál...
az...
bérr...
Kész...
Alkot...
gyunk...
fogalma...
gyar nép...
melyeket...
Kárpátok...
élet köz...
rődik s ha...
ténelem ig...
tos jelenet...
nem létezi...
nak, kik s...
csinyleni...
eredetnek...
kimondotta...
az alkotmá...
lióit, kik s...
mindenütt...
március 1...
sebb napja...
község egy...
zafiu érze...
kor a mul...
ditsák há...
iránt; int...
legalkotmá...
csönös sze...
mennél ig...
napot, an...
félreértés...
mely a ne...
tértésnek...
(Elszavaltott)